

Kúriai esetek: Kirekesztő bejegyzések a közösségi oldalon – jogszerű a pedagógus felmentése

A videó leírása: A „Kirekesztő bejegyzések a közösségi oldalon – jogszerű a pedagógus felmentése” című rész arról az ítéletről szól, amely során a Kúria kimondta: „a pedagógussal szemben támasztott elvárásokkal összeegyeztethetetlen, hogy Facebook oldalán rasszista, kirekesztő, szélsőséges nézeteket valló bejegyzéseket tegyen.” A kerekasztal-beszélgetésen Tánczos Rita, a Kúria Munkaügyi Részkollégiumának vezetője; Horváth Péter, a Nemzeti Pedagógus Kar elnöke, Szűcs Zoltán, médiakutató, egyetemi docens; valamint Varga Edit, újságíró, moderátor vett részt. A videós kerekasztal-beszélgetés sorozat 2015-ben indult. Célja, a Kúrián folyó szakmai munka szélesebb körben történő megismertetése, a már lezárt jogviták közérthető formában történő megvitatása és elemzése. A projekt hozzájárul a Kúria működésének átláthatóságához, és erősíti az állampolgárok igazságszolgáltatásba vetett bizalmát.

Varga Edit: Jó napot kívánok! A Kúriai Esetek mai adásában egy érdekes és nagyon tanulságos munkajogi esetet tárgyalunk. Egy közalkalmazotti jogviszony megszüntetésének ügyében hozott döntést a Kúria. Mielőtt megismernék az ügy előzményeit a szereplőket, értékelnék az esetet és annak következményeit, bemutatom a kerekasztal résztvevőit. Beszélgető társaim a témában: Dr. Tánczos Rita, a Kúria Munkaügyi Részkollégiumának vezetője, Horváth Péter a Nemzeti Pedagógus Kar elnöke és Szűcs Zoltán médiakutató egyetemi docens az Eszterházy Károly Egyetem oktatója. Jó napot kívánok.

Elbocsátottak egy pedagógust az állásából még 2015 szeptemberében, mert közösségi oldalai hemzsegték a rasszista, antiszemita megnyilvánulásoktól, posztoktól. Mindemellett a tanító ezt a felületet használta a szülőkkel való kapcsolattartásra és így az iskolai feladatok, események, tudnivalók közzétételére. Ahogy a tanítót leleplező internetes cikk írja, két Hitler kép között üzent az új tankönyvek megvásárlásáról a tanítónő. A tanítót foglalkoztató iskola ebből az említett internetes portál cikkéből értesült ezekről a megnyilvánulásokról, amely után a tanítót elbocsátotta. Először bírónő arra kérem, hogy ismertesse a tényállást.

Dr. Tánczos Rita: Mint ahogy említette a tanítónő az alperesi iskolában állt közalkalmazotti jogviszonyban. A Facebook internetes oldal regisztrált felhasználója volt és többek között arra

használta ezt az oldalt, hogy itt tartson kapcsolatot az általa oktatott gyermekek szüleivel. Üzent arról, hogy hol kell befizetni az ebédpénzt, hol kaphatják meg a tankönyvet emellett azonban egyéb dolgokra is használta ezt az internetes portált. Bárki számára hozzáférhető módon kirekesztő tartalmú bejegyzéseket tett és olyan tartalmú cikkeket lájkolt, mondják ezt közkeletű szóval, amelyek idegen gyűlölköző tartalmúak voltak, rasszista megjegyzések voltak. A munkáltató ebből az ön által is említett interneten megjelent újságcikkből szerzett tudomást arról, hogy milyen magatartást tanúsít az alkalmazottja. Ezt követően azonnali hatályú rendkívüli felmentéssel szüntette meg az alkalmazottja közalkalmazotti jogviszonyát. A tényállás leírása mellett, melyet maga a tanítónő nem is vitatott, megállapította az iskola a felmentő okiratban azt, hogy alkalmazottja magatartása nem felelt meg az iskola elvárásainak a pedagógusokkal szemben támasztott a nemzeti köznevelési törvényben és a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvényben megjelölt követelményeknek sem. Ennek megfelelően olyan súlyos kötelezettségszegést követett el, melynek következtében azonnali hatállyal kellett megszüntetni ezt a jogviszonyt. Az intézkedést sérelmezve a közalkalmazott bírósághoz fordult és azt állította, hogy ez a jogviszony megszüntetés jogellenes volt. Mint említettem, magát az elkövetett cselekményt, amelyet a terhére róttak nem vitatta. Több okból azonban jogellenesnek találta ezt a munkáltatói intézkedést.

Varga Edit: A munkavállaló, bocsásson meg a felperes arra hivatkozott a fellebbezésében, hogy lényeges kötelezettségszegést, amiről a bírónő beszámolt nem követett el és ezt nem is bizonyították, ezért őt nem lehet felelősségre vonni. Ennek kapcsán szeretném kérdezni a nemzeti pedagógus kar elnökét, hogy tisztázzuk, hogy mi a pedagógus feladata kötelezettsége, mit várunk el tőlük és mi szabályozza ezt.

Horváth Péter: Az indoklásban tehát az ítélet indoklásában is szerepel, hogy a nemzeti köznevelésről szóló törvény 62. paragrafusában a pedagógus kötelességét szabályozza a paragrafus és azt írja különösképpen kötelezettsége, hogy hivatásának megfelelő, hivatásához méltó módon lássa el a feladatait. Ez volt az, amire hivatkozott a jogszabály hadd mondjam azt, hogy ugyanezen paragrafus előző pontjaiban is több olyan feltétel van, amit ezzel együtt szerintem már megsértette pedagógus ezzel a viselkedésével. Például az, hogy a gyerekek személyiség fejlődését kell segíteni, a gyerekek erkölcsi fejlődését kell segíteni, szeretetre egymás megbecsülésére együttműködésre kell nevelni a gyereket és különösen megsértette az

gondolom azt a pontot, amiben az van, hogy tiszteletben kell tartani mindenféleképpen a gyerekek tanulók felnőttek mindenkinek az emberi méltóságát.

Varga Edit: Ki minősítheti, értékelheti a közalkalmazotti pedagógus magatartását, hogy mi a pedagógusi hivatáshoz méltó magatartás?

Horváth Péter: Igen, ez egy érdekes kérdés. Azt gondolom, hiszen maga a jogszabály nem fogalmazza meg, sem a törvény, sem egyéb más jogszabály nem részletezi, hogy mi a hivatáshoz méltó magatartás. Viszont a jogszabvány leírja azt, hogy a nemzeti pedagógus karnak el kell készíteni a pedagógusok etikai kódexét.

Varga Edit: És ez létezik ez az etikai kódex?

Horváth Péter: Így van a pedagógus kar 2015-ben ezt elkészítette, az országos küldöttgyűlés elfogadta, nyilvánossá vált és az állami fenntartású intézményekben ezt kötelezően alkalmazni is kell.

Varga Edit: Ez az eset igazodik az etikai kódexben leírtakhoz?

Horváth Péter: Egyértelmű igazodik hozzá, ráadásul hadd reflektáljak bírónő szavaira, hogy azt írja elő maga a köznevelésről szóló törvény, hogy a munkáltatónak az igazgatónak felelőssége, hogy a hivatás etikai normákat betartsák és öneki betartásra is figyelemmel kell lenni.

Varga Edit: Ebben az esetben bírónő indokolt volt-e a felmondás, a rendkívüli elbocsátás?

Dr. Tánczos Rita: A közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény pontosan meghatározza azt, hogy mely esetben lehet rendkívüli felmentéssel megszüntetni a közalkalmazotti jogviszonyát, erre két esetben kerülhet sor, ha a közalkalmazotti jogviszonyából származó lényeges kötelezettségét, szándékosan vagy súlyos gondatlansággal jelentős mértékben megszegi valaki vagy egyébként olyan magatartást tanúsít amely következtében ez a jogviszony fenntarthatatlanná válik. A Kúria, illetve azt kell, hogy mondjam, hogy az első és másodfokú bíróság is, tehát nemcsak a kúria döntött így hanem mindhárom az adott ügyet elbíráló bíróság egyértelműen amellet foglalt állást, hogy olyan súlyú cselekményt követett el ez a tanítónő, amely következtében jogszerűen élt ezzel az eszközzel a munkáltató. A hölgy azzal védekezett, hogy tulajdonképpen ezt a magatartást ő a munka idején kívül tette, ő az oktató munkáját kiválóan látta el abban nem találtak kifogást, a magánéletében pedig ő azt tesz, amit akar. Ez

nincs így. A közalkalmazotti jogviszonyban is alkalmazandó a munka törvénykönyvének az az általános magatartási szabálya, hogy tartózkodni kell minden olyan magatartástól, amely közvetlenül igazolható módon veszélyezteti a munkáltató jó hírnevét. A pedagógusnak az iskolai tanítási időn túl is hivatástudatának megfelelően, ahhoz méltó módon kell eljárnia, ezeknek az elveknek megfelelően kell viselkedni ott is. Nem tanúsíthat olyan magatartást, amely alkalmas arra, hogy aláássa munkáltató által közvetített értékeket.

Dr. Szűts Zoltán: Figyelembe kell venni, hogy egy mediatisált világban élünk, ami azt jelenti, hogy a 1990-es évektől átalakul a média rendszere az a kapuóri rendszer, amit szerkesztők alkottak akik meghatározták, hogy mi kerülhet adásba és felelősséget vállaltak, már megszűnt. És olyan nagy nemzetközi platformok léptek be ebbe a mediatisált piacba, amelyek már nem szűnnek tartalmat, viszont megnyilvánulási lehetőséget biztosítani gyakorlatilag bárkinek. És amikor egy pedagógus posztol, akkor ő gondolhatja akár magában, hogy csak a saját ismerősei látják ezt. Viszont ennek a médiának a mechanizmusa az már teljesen másképpen működik. Bárkihez eljuthat egy ilyen üzenet, akár úgyhogy az illetők ezt megosztják. Tehát ma már senki nem tudhatja, hogy ki például a célközönsége. Addig, amíg a televíziózásban szükséges kiírni, hogy melyik korosztálynak szól egy adott műsor, addig a közösségi médiában ilyenre nincs is lehetőség, mert nem tudjuk, hogy kihez fog eljutni. Ugye figyelembe kell venni, hogy amióta megjelentek ezek a szabadon írható platformok, azóta számtalan közösséget tudunk létrehozni de nem tudjuk, hogy kik ezeknek a tagjai és azt sem hogy pontosan hány emberhez érünk el. Ugyanis algoritmusok irányítják ezt a környezetet és nekik az az érdekük, hogy minél több emberhez eljussanak. Itt érvényesül már a kaszinó effektus, amikor például az az érdeke egy platformnak, hogy hogy minél több időt töltsön ki, annál több reklám fog megjelenni. Azok a posztok, amelyek egyébként gyűlöletkeltők, gyakran még megvannak tolván az algoritmusok által hisz olyan érzelmi hatást váltanak egy illetőt tovább ott marad vitatkozni ezáltal több reklámot fog látni.

Varga Edit: Hogyan hatnak az ilyen negatív posztok a gyerekekre az ő kulturális szociális morális fejlődésükre?

Dr. Szűts Zoltán: Nagyon fontos kérdés, ugyanis ők egyelőre még nincsenek felkészítve arra, hogy melyek azok a tartalmak amelyekkel találkoznak, nem tanulnak netikettet. Most a közoktatásban bevezetik a digitális kultúra a tárgyat, aminek egyik fontos szerepe az lesz, hogy

meg tanulják szűrni ezeket az üzeneteket és értelmezni. Viszont ők továbbra is úgy működnek, hogyha azt látják, hogy egy tanáruk, akinek az a feladata, hogy a példaképe legyen nekik, megoszt valamit. Akkor gyakorlatilag feltétel nélkül el is hiszik, hogy az, amit ő ír az érvényes.

Hisz itt már a virtuális és a valós identitás összemosódik és ha ő valamit mond az órán és én kilépek az osztályteremből és látom, hogy mi az, amit mond a valós világban akkor hajlamos vagyok azt hinni, ez is a tanításnak a része. Tehát, hogy ha ő valahol azt hirdeti, hogy itt lehet átvenni a könyveket és politikai vagy gyűlöletkeltő posztokat oszt meg, akkor ez mind összeolvad a gyerekeknek a fejében. Mert ők nem tudnak különbséget tenni. Nekik nincsenek meg azok a védekezési mechanizmusai még, amik a felnőtteknek adott esetben megvannak.

Varga Edit: Említette a netikettet. Létezik-e írott vagy íratlan szabály, hogy hogyan kell felelősen viselkedni a digitális térben? Milyen tartalmat lehet megosztani, hogy van-e egy egységes iránymutatás a média használókra nézve?

Dr. Szűts Zoltán: Egy olyan kézikönyv nem létezik, amit mindenki követhetne. Alapvetően nagyon sok tárgy esetében és az otthoni nevelés esetében jelenik ez meg. Amennyiben a szülők nem rendelkeznek megfelelő digitális kompetenciákkal, akkor ők nem tudják ezt a tudást átadni. Tehát attól, hogy én egy platformon elfogadom az ottani szabályokat én még semmit nem tanultam meg arról, hogy mit lehet és mit nem.

Varga Edit: A véleménynyilvánítás szempontjából van egy nagyon érdekes és fontos vetülete ennek az esetnek. A véleménynyilvánítás szabadsága az alkotmányos alapjogunk. Lehet-e ennek a jognak határa vagy lehetnek-e határai?

Dr. Tánczos Rita: Valóban az Alaptörvény egy nagyon fontos jogként említi a véleménynyilvánítás szabadságát az Alaptörvény 9. cikke rögzíti ezt, de ugyanez a cikk rögzíti azt is, hogy nem lehet úgy gyakorolni a véleménynyilvánítást valakinek, ha ez mások méltóságát sérti. Ezentúl egy kicsit kapcsolódva beszélgetőtársam által elmondottakhoz, a nemzeti köznevelésről szóló törvény a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény és a munka törvénykönyve is korlátokat szab. Megmondja azt, hogy hogyan kell viselkedned adott esetben mind a munkahelyeden mind a munkahelyeden kívül. Tehát én korlátlanul nem gyakorolhatom ezt a jogomat. Tekintettel kell lennem az etikai és egyéb normákban előírt követelményeknek. És ennek megfelelően kell eljárnom, mind a munkaviszonyomból eredő kötelezettségeim

teljesítése során mind a magánéletemben. Tehát ez mind korlátozza. Ráadásul az Alkotmánybíróság több döntésében azt is kimondta, hogy egy munkaviszonyban, közalkalmazotti jogviszonyban, tehát egy szorosabb bizalmi köteléken alapuló kapcsolatban, nekem még inkább korlátozott ez a véleménynyilvánítási szabadságom. Figyelemmel kell lennem a munkáltató által közvetített értékekre, nem tanúsíthatok olyan magatartást, ami ezt aláássa.

Horváth Péter: Csatlakoznék mindkét előttem szólóhoz. Ugye egyrészt a modern pszichológia, másrészt a hagyományok is azt mondják az etikai kódexben így is fogalmazunk, hogy a pedagógus és a tanítványa közötti kapcsolat az egy kölcsönös tiszteleten alapuló mester tanítvány kapcsolat. Ami azt jelenti egyébként amellet, hogy a pedagógus, amikor pedagógussá válik, akkor egy társadalmi kötelezettséget vállal egy nemzeti közszolgálatot vállal, hogy meg kell felelnie azoknak a társadalmi elvárásoknak és értékeknek, amelyek alapvetően mindenki számára elfogadottak. És külön leírjuk mi is és azt gondolom ez is teljesen világos, hogy minden egyes megnyilvánulásával, minden egyes nyilatkozatával meg kell felelnie azoknak az elvárásoknak, amit támasztanak vele szemben. Hiszen a pedagógusnak nem csak az a munkája, hogy leadja a tananyagot, hanem az egész személyiségével nevel, a beszédével a tetteivel a cselekedeteivel. És azt gondolom, hogy ilyen értelemben valóban egy példa egy minta, a gyerekek mintát követnek különösen a kicsik, ahol itt tanító nőről van szó, tehát itt 6-10 éves gyerekekről van szó. Akik bizonyos értelemben a napjainak nagyobb részét tölti az iskolában a pedagógusokkal, mint otthon a szüleivel.

Varga Edit: Ugye ez a pedagógus az eljárás során, ahogy a bírónő is említette, elismerte, hogy a Facebook oldalát ő maga kezelte és az azon megjelenő tartalmat is ő osztotta meg vagy lájkolta. Ám azokból szerinte nem lehet következtetni az ő véleményére vagy világlátására. Így például Hitler menekültügyi főbiztosként való feltüntetéséből vagy különböző politikai, történelmi jelképek, kifejezések használatából nem lehet levonni semmilyen következtetést az ő személyes hozzáállására. Hogyan értékelheti ezt objektíven a bíróság?

Dr. Tánczos Rita: A tanítónő tanúmeghallgatásra tett indítványt. Azt szeretne volna, hogy ha a bíróság tanúként hallgatja meg a szülőket. Milyen érzetet keltett bennük ezeknek a véleménynyilvánításoknak az olvasása. A bíróságnak azonban nem ez volt a megítélés legfőbb szempontja. A bíróságnak az iskola szemszögéből kellett vizsgálnia a felperes cselekményét. Nem kell igazolni azt, hogy kiben milyen érzetet keltett mindez, pusztán a veszélye, pusztán

annak a lehetősége, hogy negatív tartalmú bejegyzéseket lájkolt vagy ilyen bejegyzéseket tett, állást foglalt a körben, hogy egyetért ezekkel a megállapításokkal. Ez már elegendő arra, hogy veszélyezteti az iskola jó hírnevét és önmagában ez megvalósítja már a cselekményt.

Varga Edit: Tehát pusztán az elhatárolódás hiánya is keltheti az azonosulás érzését?

Dr. Tánczos Rita: Így van. Ha én megosztok egy tartalmat azzal egyúttal ráutaló magatartással egyetértésemet, tetszésemet fejezem ki. Amely szintén egy véleménynyilvánítás a bíróság álláspontja szerint is.

Horváth Zoltán: Én azt gondolom, hogy az egyik tanulsága minden ilyen esetnek és ezért lenne jó dolog az, hogy nagyobb nyilvánosságot kapjanak, most azon kívül természetesen, hogy azáltal, hogy egy médiában megjelenik, hogy egy tanítónő két Hitler kép között osztja ki a tankönyveket, vagy szedi a menza pénzt. Ezzel épp a hivatására is egyébként elég negatív vetületet tesz. Ha meg még benne van az iskola neve is ezekben a leírásokban akkor a munkahelyére is azt gondolom olyan árnyék vetülhet, ami akár a beiskolázást akár az iskola hírnevét csorbíthatja, amit szintén nem tehet meg jogszabály szerint és a nemzeti pedagógus kar által kiadott etikai kódex, mint jogforrás szerint sem, ami kiegészíti ugye segíti bizonyos értelemben a jogszabályoknak az alkalmazását. Azt gondolom, hogy azok a pedagógus társai, akik látták ezt az oldalt, mindenféleképpen fel kellett volna hívni a figyelmét arra, hogy ez nem megengedhető. Az előbb elmondottakat sérti, ő magukra rájuk is munkatársaira rossz fényt vethet.

Dr. Szűts Zoltán: Elnök úrnak volt egy mondata amihez kapcsolódik az, hogy a mester tanítvány viszony. Amikor a 90-es évektől megjelenik az infokommunikáció az oktatásban, akkor a pedagógiának megjelenik a digitális pedagógia vonala, ami felborítja jelentős mértékben ezt a viszonyt. Ez azt jelenti, hogy a tanár, mint példakép a tanár mint információforrás, mint mindentudás forrása, akire felnéztek ez ez egy kicsit meggyengül. Ugyanis ő már nem biztos, hogy a technológiát olyan szinten használja olyan ösztönösen használja. A gyerekek már bele születtek ebbe a rendszerbe. Nem biztos hogy jól használják ösztönösen használják nagyon sokat használják és látjuk, hogy gyakran ennek valamennyire a függés is az eredménye lesz. Viszont az, hogy ösztönösen használják azt jelenti, hogy nem szűrik meg a megfelelő tartalmakat és itt az iskolának és a szülőnek van nagyon komoly feladata. A szülőnek el kell

beszélgetnie, akár ahogy például a televízióban látottakat át kell beszélni és sokkal inkább meg kell nézni, hogy mit csinál a gyerek a közösségi médiában milyen tartalmakat fogyaszt és ez milyen hatással van rá. Adott esetben ugye a cyberbullying jelensége is megjelenhet amikor valamilyen zaklatás áldozata lesz, de ez is bizonyos szinten zaklatás. Hisz olyan tartalmakat lát, amelyek az ő fejlődését meg fogják zavarni és akár meg is meg is akaszthatják valamennyire ebben. A szülőnek van feladata. Meg kell nézni milyen platformokat használ, adott esetben ezt korlátozni kell és hogy ha lehet akkor folyamatosan beszélje át, hogy mi az amit ő látott és mitől zaklatott adott esetben a gyerek, mert ezt látni is lehet otthon a családban.

Varga Edit: Egy-egy vélemény megítélésében különbséget teszünk-e az alapján hogy ez milyen felületen olvasható vagy látható? Tehát a bírósági joggyakorlatban máshogy esik-e a latba, hogyha digitális térben adunk hangot az álláspontunknak?

Dr. Tánczos Rita: Bizonyára a megítélés változik attól függően, hogy mekkora célközönséghez jut el az adott véleménynyilvánítás. Más az, ha egy szűk baráti körben teszek adott esetben valamely véleményt. Lehet hogy kevésbé súlyos annak a cselekménynek a megítélése, mintha potenciálisan abban a cselekményben szerepel az is, hogy egy szélesebb tömeghez egy nagyobb célközönséghez jut el. Ez nyilvánvalóan súlyosbíthatja az adott cselekmény megítélését. Itt egyértelmű volt a tényállás megítélése, maga a tanítónő sem vitatta azt, hogy elkövette ezt a cselekményt. A tényállás tekintetében is érdekes az a kérdés, hogy mi történik, ha én ezt nem arra szánom egy felvételt egy beszélgetést egy videó részletet nem arra szánok, hogy megosszam a közösséggel, hanem akaratomon kívül valaki mégis megosztja. Tehát ez a felelősség, hogy adott esetben bármilyen felvétel készül rólam a beszélgetésről, aminek részese vagyok. Elképzelhető, hogy az is megjelenik majd a médiában. Tehát ez fokozott felelősséget ró mindenkire.

Dr. Szűts Zoltán: Borzasztó izgalmas, mert itt megjelenik már a követhetőség és az, hogy kamerák mindenhol vannak, okos eszközök mindenhol vannak. És valóban mi az a pont, ahol nem feltételezem azt, hogy felveszik a beszélgetésemet. Mert egy kávézóban valószínűleg igen akár egy iskolában, talán az otthonunk magányában fejthetjük ki a véleményünket. Nem a szélsőséges véleményünket, bármilyen véleményünket anélkül, hogy az valahogy fölkerülne és felvétel készülné róla. Épp a koronavírus járvány kapcsán egyébként felmerül az a követhetőség, hogy abban az esetben, hogyha én is szeretném a járvány terjedését valahogy monitorozni és önkéntesen vállalom, hogy hogy kövessék az én mozgásomat. Ez egyben azt is jelenti, hogy

kiadom azokat az adatokat, hogy kivel hol és mikor találkoztam. És innen már egy lépés, hogy bekapcsolódik a telefonomnak a kamerája vagy a mikrofonja és adott beszélgetés például rögzítve lesz. A reklámok esetében ez már gyakran működik, hogy a telefonom környezetében mondok valamit, akkor a Facebookon vagy más platformon azzal kapcsolatos hirdetések jelennek meg.

Horváth Zoltán: Egyébként pontosan ezért mi kiadtunk megfontolandó tanácsokat a digitális oktatás kezdetén. És abban azért egyértelműen leírtuk, hogy azért attól egy picit óvatosabbnak kell lenni, hogy a pedagógusok a tanítványaikat Facebook oldalakra közösségi oldalakra regisztráltassák. Egyébként van, aki ettől ódzkodik is. Akár nem is hajlandó ilyenbe belemenni. Hanem azokat a platformokat kell használni, amelyek nem erre a személyes kapcsolatfelvétellel épülnek, mert így óhatatlanul előfordulhatnak olyan dolgok is, hogy korábbi dolgokat látnak, amelyek nem oda valók és ezek megzavarhatják a tanítás folyamatát.

Varga Edit: Köszönöm szépen, hogy ezt a tanulságos eset kibeszéltük! Én azt gondolom, hogy ez mindez csak gondolatébresztő. Köszönöm még egyszer, hogy beszélgető partnereim voltak ebben.